

BOEREN, BURGERS, BUITENLUI (11, 15, 21 KM)

THEMAROUTE DOOR HET REESTDAL
ROUTE 21 km

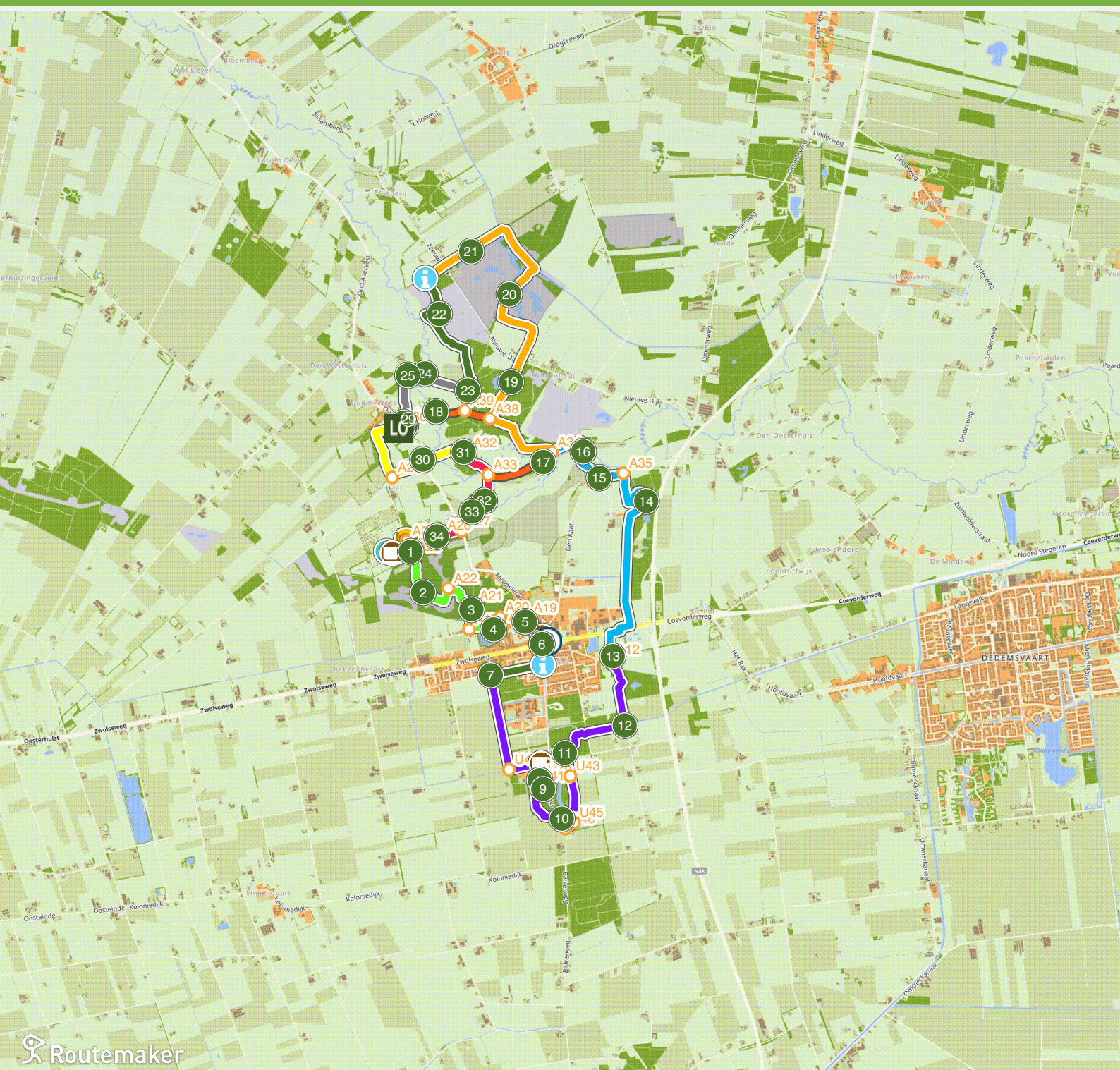

'Boeren, Burgers en Buitenlui' was ooit het thema van één van de HVA 'Open Monumentendagen'. Mooi zichtbaar bij deze wandelroute op de grens van Overijssel & Drenthe. Langs karakteristieke boerderijen en monumenten wandel je door het 200 jaar oude gemeente Avereest. Bepaal zelf je eigen routelengte!

Reestdalgroep i.s.m. de hist. ver. Avereest (HVA). Routebeheer: Landschap Overijssel. Route gecontroleerd door Roel Pouwels eind 2023.

Boeren, Burgers, Buitenlui (11, 15, 21 km)

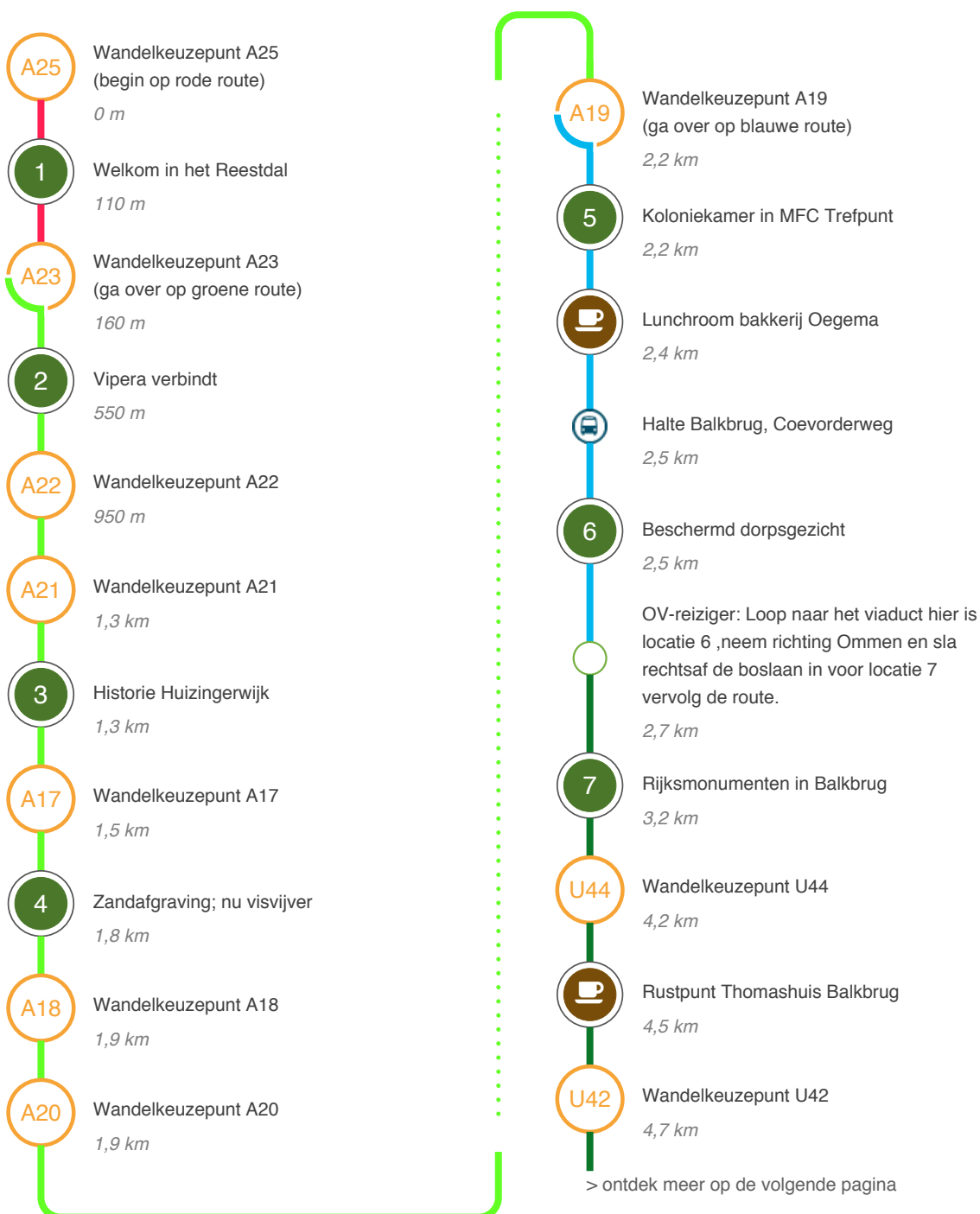
Themaroute door het Reestdal

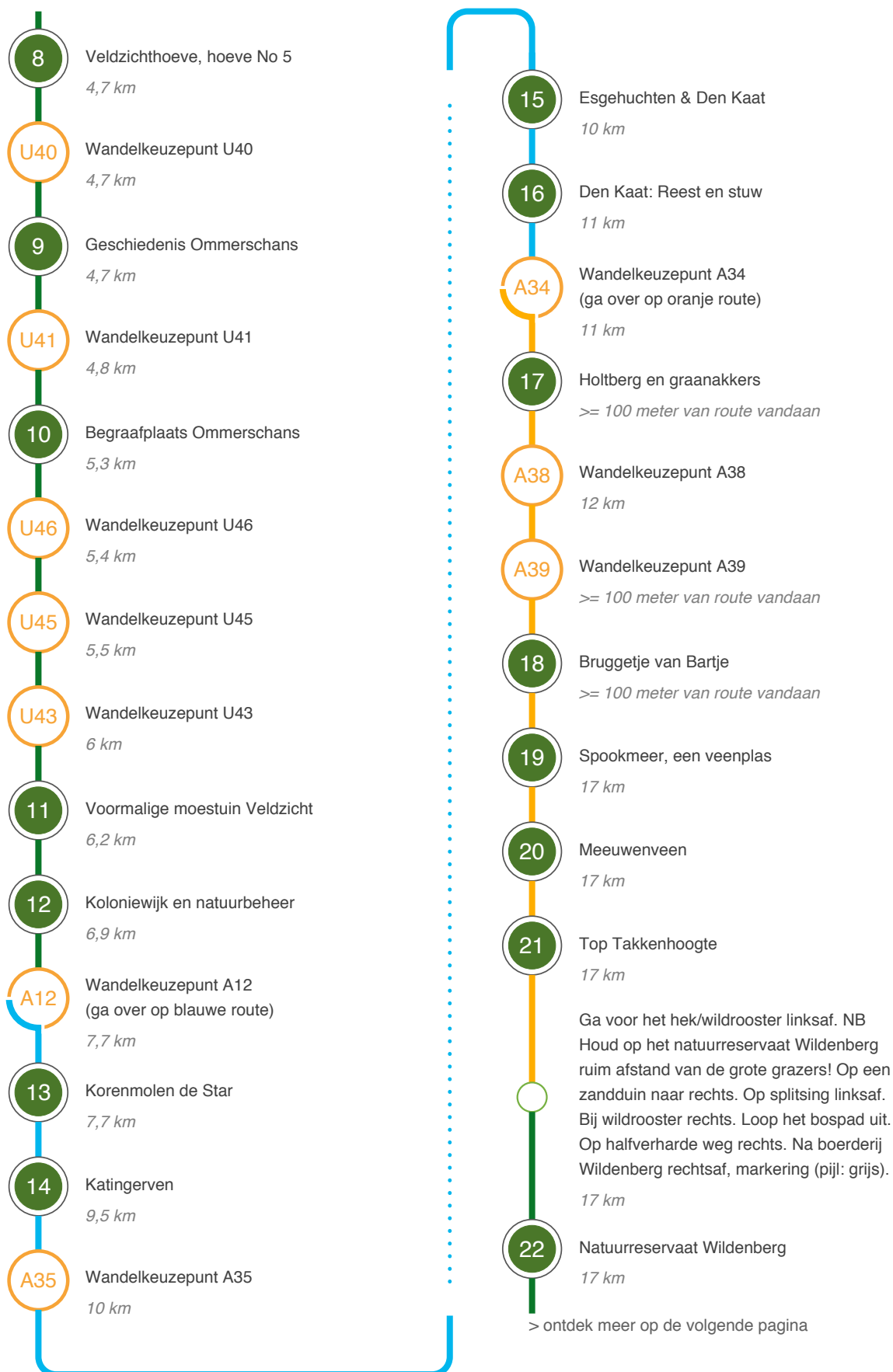
Boeren, Burgers, Buitenlui (11, 15, 21 km)

Hoe kom ik bij het startpunt?

Start bij wandelkeuzepunt A25 / infobord Wandel-/Fietsnetwerk aan De Haar in Balkbrug. Parkeren op het campingterrein nabij Brasserie de Boerderij. (Mini)horeca: Rustpunt Thomashuis Balkbrug (selfservice met euromunten) in Ommerschans, Molen de Star. (Streekwinkeltje geopend op elke zaterdag 10 - 16 uur.) Startpunt OV-reizigers in Balkbrug-centrum. Er is een lijnbus vanaf NS station Zwolle en Coevorden / station Ommen. Volg vanaf de uitstap de blauwe pijl naar OV instructie (i) Boslaan.

Vervolg route

Vervolg route

Einde van de route

Boeren, Burgers, Buitenlui (11, 15, 21 km)

21 km

1

Welkom in het Reestdal

Welkom in het Reestdal

Op de grens van Drenthe en Overijssel bevindt zich een uniek, ongeschonden en mysterieus eeuwenoud beekdallandschap met vele verborgen cultuurschatten. In het kleinschalige landschap, waar grensriviertje de Reest zich doorheen meandert, bevinden zich hooilanden, akkertjes en bossen.

Kabbelende Reest

Grensrivier de Reest vormt al eeuwenlang de natuurlijke grens tussen de provincies Overijssel en Drenthe en is het beekdal in grote lijnen niet veranderd. Dankzij de

jaarlijkse overstromingen en de hoge waterstanden, worden de hooilandjes bemest en bloeit en zoemt het er in de zomer.

<https://landschapoverijssel.nl/reestdal> (Reest en Landschap Overijssel)

Het kleinschalige landschap kent ook heidevelden en monumentale boerderijen in de karakteristieke buurtschappen. Op de particuliere landgoederen, met bosaanplant vanaf het jaar 2003, een verscheidenheid aan bijzondere flora maar ook fauna met o.a. de moerassprinkhaan. Foto: Mark Zekhuis.

<https://hetreestdal.nl/?cat=6> (Flora in het Reestdal)

Ooievaars in het Reestdal

Als ergens een gebied in ons land is waar je met het grootste gemak kunt genieten van de majestueuze ooievaar, dan is het wel in het Reestdal. Hier broedt namelijk de meest

succesvolle populatie van Nederland. Dit is te danken aan een ooievaarsproject van Vogelbescherming Nederland,

<https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/Ooievaar> (Lees meer over de ooievaar)

Mysteries van het Reestdal

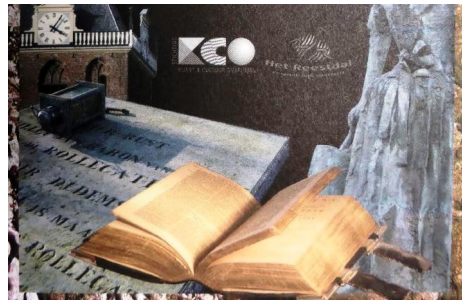
Maar het oeroude Reestdal, rond het grensriviertje de Reest, leent zich ook heel goed voor spannende, oude mysterieuze volksverhalen. Maar liefst 31 verhalen zijn op 'kaart' gezet; deze is te verkrijgen bij het Bezoekerscentrum De Wheem van Landschap Overijssel in Oud Avereest.

<https://landschapoverijssel.nl/bezoekerscentrum-de-wheem> (Bezoekerscentrum De

Wheem)

Benieuwd naar een paar verhalen? Open de link 'Mysteries van het Reestdal' en lees snel verder bij onze burens 'De Wolden' in Drenthe.

https://www.cultureeldewolden.nl/het-verhaal-van-de-wolden/verhalen-uit-de-wolden/803403_het-jodenvonder (Mysteries van het Reestdal)

2

Vipera verbindt

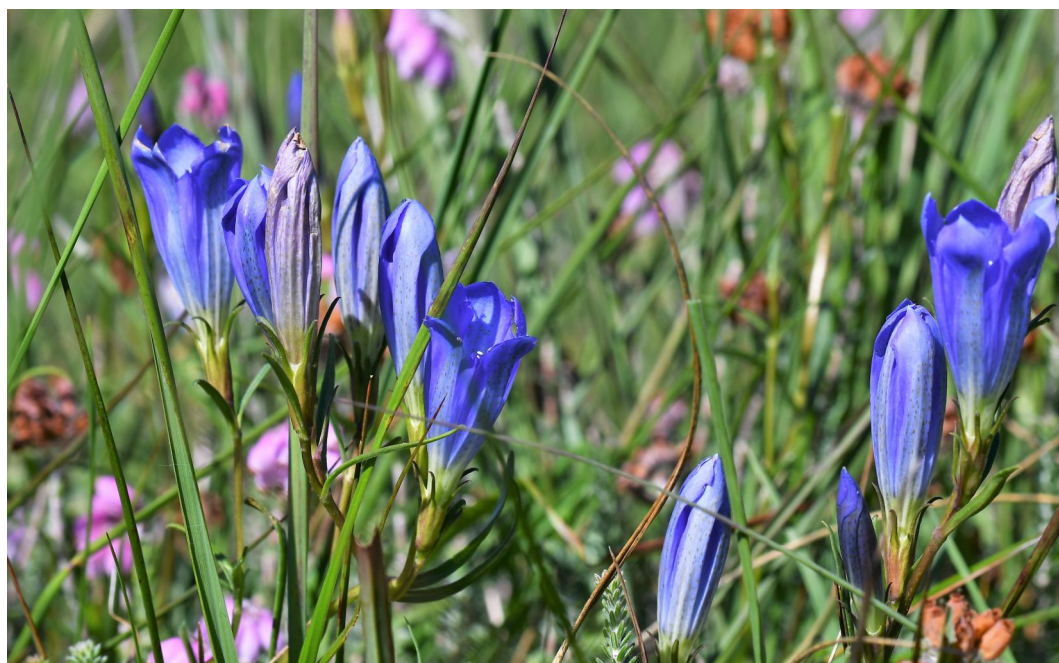
Afname soortenrijkdom

In Europa zien we door o.a. ontginning, verbossing en bepaalde landbouwmethoden een forse afname van heide en hoogveen. Hierdoor hebben plant- en diersoorten als de adder, levendbarende hagedis, heideblauwtje en beenbreek het moeilijk. Meer weten over vlindersoorten, open de link.

<https://www.vlinderstichting.nl/vlinders/overzicht-vlinders/details-vlinder/heideblauwtje>
(Vlinders in Nederland)

Verbinden heideterrein

Om het leefgebied van dit soort bedreigde plant- en diersoorten uit te breiden, zijn hier in de afgelopen jaren via het project 'Vipera verbindt' verschillende heide- en hoogveenterreinen weer met elkaar verbonden.

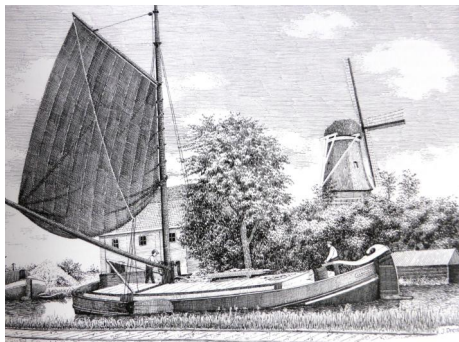

Herstel

Inmiddels zien we bijzondere soorten als de adder (vipera), levendbarende hagedis en kamsalamander terugkomen. Ook verschillende plantensoorten als het heideblauwtje en klokjesgentiaan profiteren van de maatregelen.

<https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=15597> (Vipera verbindt, lees meer)

Historie Huizingerwijk

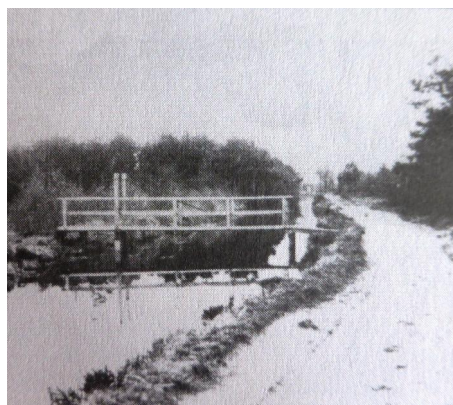
Historie Huizingerwijk

Kijkend naar de Huizingerwijk, nu een smalle sloot, kun je je moeilijk voorstellen dat er druk werd gevaren door boeren op een zogeheten 'zomp' tussen het buurtschap Den Huizen en het kanaal de Dedemsvaart. Op een zomp, platbodem met weinig diepgang, kon de boer schapen en turf vervoeren.

Natuurwaarden

Het gebied de 'Haardennen' kent een grote verscheidenheid aan natuurwaarden waaronder de veenputten. Goed onderhoud is daarbij essentieel. Voor een mooi biotoop is bijvoorbeeld voldoende zonlicht op de grond belangrijk. Misschien voelt de heikikker zich hier dan ook wel thuis.

<https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/heikikker> (Lees meer over de heikikker)

Zandafgraving; nu visvijver

Zandafgraving

Voor het dempen van het kanaal De Dedemsvaart, waarover nu de dubbele verkeersweg N377 ligt, werd in het jaar 1966 zand uit de huidige visvijver zand gehaald. Hedendaags een verpacht viswater genaamd 'De Bosvijver' van HSV en waar het goed toeven is op een bankje aan de waterkant.

<https://hsvbalkbrug.mijnhengelsportvereniging.nl/de-viswateren/bosvijver.html> (HSV Ons Genoegen (link))

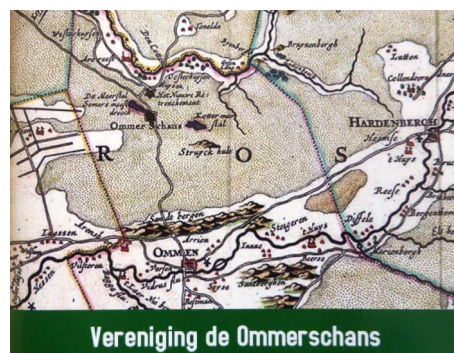
5

Koloniekamer in MFC Trefpunt

Bezoek de Koloniekamer

Ommerschans: Van oerlandschap via verdedigingsschans en Bedelaarskolonie tot de huidige groene oase in een agrarisch gebied. Neem een kijkje in de Koloniekamer van MFC Trefpunt en maak via beeld en geluid kennis met de geschiedenis van het gebied van de Ommerschans.

<https://ommerschans.nl/bezoek-de-koloniekamer-in-t-trefpunt-balkbrug/> (Koloniekamer: openingstijden)

Lunchroom bakkerij Oegema

Lunchroom bakkerij Oegema: voor koffie, thee, gebak en/of eenvoudige lunch.
Openingstijden: maandag t/m vrijdag: 8 tot 18 uur. Op zaterdag: 8 tot 16 uur.

<https://www.bakkerij-oegema.info/c-4638143/over-ons/> (Recente openingstijden)

6

Beschermd dorpsgezicht

Balkbrug vanaf de 19e eeuw

Vroeger was dit gebied een onafzienbare vlakte met heide en in de lagere delen veenplassen. Voor de turfwinning werden in de 19e eeuw 'wijken' gegraven om het veen te ontwateren en gestoken turf af te voeren. Er ontstond bebouwing langs kanaal De Dedemsvaart in de voormalige gemeente Avereest.

Eén van de drie belangrijke wegen die van het zuiden naar het noorden van ons land liep, moest vanwege de aanleg van kanaal De Dedemsvaart van een brug voorzien worden. Deze brug kreeg een speciale functie, namelijk een beweegbare balk; 'de balkbrug'. Zo komt het dorp aan zijn historische naam.

Meer weten,, klik op de link.

<http://www.bonmama.nl/> (Voormalige gemeente Avereest)

Balkbrug, gezichtsbepalend

Waarden beschermd dorpsgezicht: op 24 november 2011 is een gebied aan de zuidkant van Balkbrug aangewezen als beschermd dorpsgezicht. Het beschermde gebied omvat het centrale, meest gave deel van de negentiende eeuwse, orthogonale veenontginningen in Ommerschans van de Maatschappij van Weldadigheid.

https://digitaleplannen.hardenberg.nl/NL.IMRO.0160.0000BP00006-VG01/t_NL.IMRO.0160.0000BP00006-VG01_4.2.html (Waarden 'Beschermd Balkbrug')

Verbinding met de Ommerschans

Komende vanaf de brug, in het vroegere hart van Balkbrug, ging men over Ommerweg richting buurtschap Ommerschans, Witharen naar Ommen. Op de foto: één van de vele 'wijken' die een verbinding had met het Kanaal 'De Dedemsvaart'. Er rest nu nog een gedeelte in het beschermd dorpsgezicht Balkbrug.

Maak een tijdreis van 200 jaar

Klik op de link '200 jaar topografie' en maak een tijdreis van 200 jaar door de Nederlandse kaart en de omgeving van de voormalige gemeente Avereest. Hedendaags, vanaf het jaar 2001, gemeente Hardenberg.

<https://www.topotijdreis.nl/> (200 jaar topografie)

Maatschappij van Weldadigheid

Vanaf 1848 werd het graan gemalen door molen 'De Star' in Balkbrug, waarvoor Jan ten Kate een overeenkomst had getekend met de Maatschappij van Weldadigheid. Er werd grond afgestaan om doormiddel van een te graven kanaal vanaf de Ommerschans verbinding (zijkanaal) te maken met De Dedemsvaart.

<https://www.kolonienvanweldadigheid.eu> (Geschiedenis komt tot leven...)

Kunstwerk symboliseert kanaal

Kunstwerk Balkbrug (Vechtdalverbinding)
2021: De drukke N377 kruist Balkbrug in het hart. Dit ontwerp voorziet in een onderdoorgang voor het snelverkeer zodat de twee helften van het dorp weer beter met elkaar in verbinding komen. Het ontwerp (A&E architecten) symboliseert het voormalige kanaal.

<https://www.ae-architecten.nl/onderdoorgang-balkbrug.html> (Lees meer)

Rijksmonumenten in Balkbrug

Rijksmonumenten in Balkbrug

Boslaan 92 toont het laatste zogeheten Limiethuisje van kolonie Ommerschans, een Rijksmonument. Het werd bewoond door bewakers en hun gezinnen, die moesten voorkomen dat kolonisten konden ontsnappen. De Limiethuisjes stonden op strategische plekken (grens) in het 700 ha grote gebied.

<https://historischeprojecten.nl/geheugenvanhardenberg/> (Geheugen van Hardenberg (link))

Rijksmonument Boslaan/Ommerweg

Aan de Boslaan 13-35 en Ommerweg 7-17 en 10-28 staan nog een aantal zogeheten 'dienstwoningen'. Deze zijn rond 1910 ontworpen door gevangenisarchitect Metzelaar voor medewerkers van rijksopvoedingsgesticht Veldzicht. Klik op de link voor al de Rijksmonumenten in Balkbrug.

<https://rijksmonumenten.nl/monumenten/?provincie=overijssel&gemeente=hardenberg&woonplaats=balkbrug> (Rijksmonumenten in Balkbrug)

onplaats=balkbrug (Rijksmonumenten in Balkbrug)

Dronkemanslaantje

Deze naam stamt uit de periode van de Maatschappij van Weldadigheid. Langs deze afgelegen weg gingen dronken kolonisten, na bezoek aan het café, terug naar de kolonie. Ondanks koloniegeld, alleen te gebruiken in de Ommerschans, lukte het sommigen toch om elders aan geld te komen voor drank.

<https://www.hvavereest.nl/lezen-kijken/oude-jaargangen/ommerschans/ommerschans-4/>
(Dronkemanslaantje, lees meer)

Rustpunt Thomashuis Balkbrug

Bij de voormalige kerk, nu het 'Thomashuis Balkbrug', een Rustpunt (minihoreca met selfservice). OPEN wanneer het hek ook geopend is. Bij het kraampje (selfservice) kun je iets (warms) nuttigen (prijslijst aanwezig).

https://www.rustpunt.nu/poi/?p_id=2780
(Thomashuis Balkbrug - Rustpunt)

8

Veldzichthoeve, hoeve No 5

Bouwhoeve-Veldzichthoeve

Hoeve 5, een van 21 koloniehoeves: op deze plek woonde en werkte de onderdirecteur Landbouw. Daarna in gebruik als bouwhoeve van Rijks Opvoedingsgesticht Veldzicht (ROG). Midden vorige eeuw afgebroken, maar het terrein is nog steeds onderdeel van Veldzicht, nu Forensisch Psychiatrisch Centrum.

Voormalige aardappelkelder

De kelder, ten zuidzijde van Hoes No 5 aan de bosrand, maakte deel uit van de voormalige bedelaarskolonie. Omschrijving aardappelkelder; een ronde plattegrond onder een bakstenen koepelgewelf. De koepel is afgedekt met aarde.

Het vormt een kunstmatige heuvel. De ingangspartij bestaat uit een bakstenen frontmuur met vleugels, daarbinnen een houten deur onder een rondboog. (Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed). Hedendaags is het een onderkomen voor vleermuizen.

Historie Boskerk & Pastorie

Gebouwd in 1845 voor de protestantse bewoners van de bedelaarskolonie Ommerschans. Na sluiting van de kolonie werd het tot 1997 beurtelings gebruikt door de protestantse en katholieke bewoners van TBS kliniek Veldzicht. Tegenwoordig een Thomashuis, voor mensen met een verstandelijke beperking.

<https://www.thomashuis.nl/balkbrug> (Lees meer)

De eerste steen van de bijbehorende pastorie is op 16 september 1832 gelegd. De dominee hield tot 1845 dienst in het schooltje van de bedelaarskolonie. Ook hier werd het beurtelings gebruikt door protestanten en katholieken. De katholieken konden pas rond 1870 gebruik maken van een eigen RK-kerk.

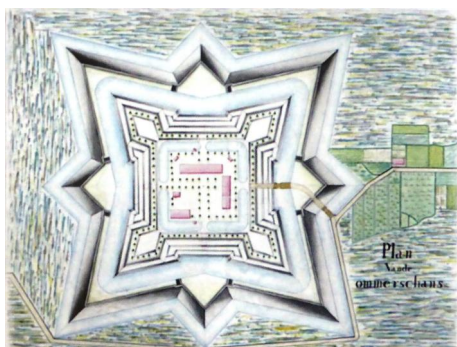

Klik op de link 'Archief Oud Ommen' voor nog meer beelden en historie over het buurtschap Ommerschans, gemeente Ommen. Onderste foto, voormalige pastorie nabij de Boskerk.

<https://www.oudommen.nl/beeldbank/> (Archief Oud Ommen)

9

Geschiedenis Ommerschans

Geschiedenis Ommerschans

Maar liefst drie cultuurhistorische tijdlagen brengen het (natuur) gebied 'De Ommerschans' als geschiedenis in beeld vanaf begin 17e eeuw tot heden. Na het openen van de linken, unieke verhalen....

Gezicht op het gesticht voor bedelaars binnen de Ommerschans in Avereest.

Ommerschans: Eerste tijdlaag

'De Ommerschans' is rond 1625 gebouwd ter verdediging tegen de Spanjaarden en in de loop van de tijd uitgebreid met bastions en ravelijnen. Vanaf 1740 dient het terrein ook als munitieopslagplaats, 'Lands Magazijnen'. Eind 18e eeuw nam de militaire functie af, het terrein ligt er verlaten bij.

<https://mijnstadmijndorp.nl/app/vereniging-de-ommerschans/verhalen/toegang-tot-historische-bronnen-bedelaarskolonie-ommerschans> (Geschiedenis Ommerschans, link)

"Ze komen eraan!" Zo moet het in 1672 geklonken hebben op de schans van Ommen. In dat jaar viel de Munsterse bisschop Bernard van Galen, ook wel bekend als Bommen Berend, Overijssel binnen met een groot leger met 42.000 man voetvolk en 17.000 ruiters.

Ommerschans: Tweede tijdlaag

Ooit was hier de toegangspoort tot de onvrije kolonie Ommerschans (1818-1888). Hedendaags geïllustreerd op het punt waar een grote foto van 'De Ommerschans' staat. Beluister ook het verhaal Werelderfgoed 2018 of via de Verhalenpaal die op de parkeerplaats staat nabij de replica van het kanon.

<https://www.youtube.com/watch?v=iyqp1O3y4pk&t=66s> (Video Werelderfgoed 2018)

Deze 'onvrije' kolonie was onderdeel van de Maatschappij van Weldadigheid, een maatschappelijk experiment bedacht door Johannes van den Bosch. Het gebouw, 100 x 100 vierkante meter in omtrek, bood plaats aan 1200 bedelaars.

Ommerschans: Derde tijdlaag

Eind 2007 is op initiatief van Staatsbosbeheer en de vereniging De Ommerschans het participatieproces ingezet. Deze samenwerking heeft geresulteerd in een visiedocument en werd opgesteld op 6 januari 2009. De derde tijdlaag: een balans om o.a. de cultuurhistorie en natuur te bewaren.

<https://bureau-maris.nl/projecten/ommerschans-ommen/> (Participatieproces Ommerschans)

<https://www.staatsbosbeheer.nl/natuurgebieden/vechtdal/over-het-vechtdal> (Staatsbosbeheer Ommerschans)

Gidswandeling door Ommerschans

Bij het 'kanon' staat ook een verhalenpaal. Trap rustig op het pedaal om het verhaal over dé Ommerschans met haar roerige tijden te beluisteren. Klik op de link voor nog meer verhalenpalen in het Vechtdal / Reestdal. Ook is het mogelijk tot een gidswandeling door 'De Ommerschans'.

<https://www.vechtdaloverijssel.nl/zien-doen/kunst-en-cultuur/landlopers-bedelaars-en-zwerfers/> (Gidswandeling door Ommerschans)

Wandelnetwerk & Verhaalpalen

In het jaar 2010 was in Gramsbergen de aftrap van het regionale wandelnetwerk in het Vechtdal, provincie Overijssel. Met de markeringen in het veld (pijl in verschillende kleuren en van keuzepunt naar keuzepunt) stel je je eigen route samen. In het najaar 2021 is het wandelnetwerk vernieuwd.

<https://www.vechtdaloverijssel.nl/alle-routes/fietsen/verhalenpalen/> (Verhalenpalen in het

Vechtdal)

Begraafplaats Ommerschans

Historische begraafplaats

De omheinde begraafplaats van bedelaarskolonie Ommerschans is in 1821 in gebruik genomen. Het voorste gedeelte is de laatste rustplaats van de ambtenaren van de kolonie, het achterste gedeelte was voor de kolonisten. De witte kruizen zijn geplaatst op de graven van overledenen van kliniek Veldzicht.

<https://www.dodenakkers.nl/artikelen-overzicht/begraafplaatsen/begraafplaatsen-in-overijssel/ommerschans.html> (Lees meer over Dodenakkers)

Informatiehut Ommerschans

Op het fundament van het voormalige baarhuisje is een Informatiehut geplaatst door stichting participatieproject 'De Ommerschans' met een robuuste houten bank (voor de wandelaar(s)).

Voormalige moestuin Veldzicht

Tuinen Rijksopvoedingsgesticht

Het enige overblijfsel van de voormalige tuin van het rijksopvoedingsgesticht Veldzicht, is de roodstenen muur waar de fruitbomen langs werden geleid. Fruit was vroeger een luxe product en kwajongens klommen daarom ook wel eens over die muur om wat te jatten. Of het 'gestolen' goed ze ook smaakte?

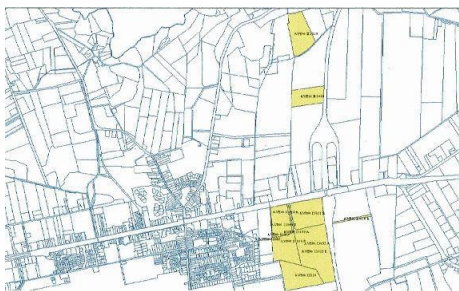

Koloniewijk en natuurbeheer

Koloniewijk

De naam herinnert aan de kolonie 'Ommerschans' van de 'Maatschappij van Weldadigheid'. Klik op de link om kennis te maken met alle zeven koloniën (Drenthe, Overijssel, België). De koloniewijk is nu een afwateringssloot.

https://www.rug.nl/research/kenniscentrum-landschap/voor-studenten/masterscripties/mas_cr_r_pielman_landschap_ommerschans_2018.pdf (Historische gelaagdheid (link))

Natuurbeheer landschap

Landschap Overijssel beheert de kleinschalige bosjes en graslanden (op de kaart geel gemarkeerd) rond de monumentale korenmolen De Star. Een achtkantige stellingmolen. Via de grondwaterstand, kunnen we op een positieve manier invloed uitoefenen op de natuur.

<https://landschapoverijssel.nl/streekeigen-landbouw> (Streekeigen landbouw (link))

Korenmolen de Star

Historie Molen de Star

De molen aan de Koloniewijk (foto) is gebouwd in 1848. Vanaf de kruising Balkbrug had je zicht op de molen en het magazijn. Om graan te lossen kon men met een puntertje tot in de molen varen. In 1974 is de molen verplaatst naar de huidige locatie, in 2002 'Het Magazijn'.

De achtkantige Korenmolen De Star staat circa 100m buiten het dorp zodat hij veel wind kan vangen voor het malen van het graan. Op de begane grond is een stukje geschiedenis van de Star en Het Magazijn. Beiden zijn industriële monumenten.

<https://www.hvavereest.nl/lezen-kijken/oude-j aargangen/molens/molen-de-star/>
(Geschiedenis molen De Star)

Molenwinkeltje De Star

Op elke zaterdag is het mogelijk om tussen 10 en 16 uur een aantal streekproducten in 'Het Magazijn' te kopen, waaronder meel van de regionale molen.

Katingerven

Ontstaan Katingerven

In het Katingerveld zaten veel natte plekken waar kleinschalig turf werd gestoken. Later werd ook zand afgegraven ten behoeve van het viaduct van de N48 die in de jaren '60 werd aangelegd. In de jaren 60/70 werd er veel gezwommen in en geschaatst op de plas. Daarna kreeg de natuur de overhand.

Landgoed Katingerveld

Het Katingerveld was ooit een heidegebied waar de schapen van de boerderijen op Den Kaat graasden. Later is het op een paar stukjes na ontgonnen tot weiland. In 2006 is er het Katinger, particuliere bos geplant, waar de twee oude stukjes 'woeste grond' van Landschap Overijssel in zijn opgenomen.

Esgehuchten & Den Kaat

Ontstaan esgehuchten

Pas in de loop van de middeleeuwen ontstonden op de zandkoppen aan de rand van het dal de esgehuchten. De agrarische methoden werden beter en ook de werktuigen bleken steeds meer geschikt om delen van het ruige veen te ontwateren en af te graven. Langzaam maar veroverde de mens een eigen plek.

<http://hetreestdal.nl/?p=102> (Boerderijen van het Reestdal)

Zandwegen als verbinding

Tussen Den Kaat - Rabbinge- Den Huizen-Wildenberg stonden de boerderijen door zandwegen met elkaar in verbinding. Ook ging men over deze paden naar de kerk in Oud Avereest. Sommige boerderijen stonden in groepjes, zoals Den Kaat en Den Huizen. Andere waren een eenmanses zoals de Wildenberg.

Buurtschap Den Kaat

Buurtschap Den Kaat bestaat uit drie boerderijen. Waarschijnlijk is het in de late middeleeuwen waarschijnlijk ook als eenmanses begonnen. In 1384 wordt ten Coete genoemd in schattingslijsten van het Bisdom Utrecht. Uit onderzoek blijkt dat het gebint van Den Kaat 2 is opgericht rond 1660,

Den Kaat: Reest en stuw

Project 'water op maat'

Maar liefst op vijf locaties werd het riviertje 'de Reest' in het jaar 2015 ondieper gemaakt. Over een afstand van ongeveer 50 meter is op zo'n plek zand gestort en de bodem met 50 centimeter opgehoogd. Het doel van het 'verondiepen' is de afvoer van water te beperken. Het moet niet tegelijk...

... in de benedenloop van de Reest (lees: Meppel) terecht komen. Bovenloop en middenloop van de beek moeten dan meer water bergen en minder afvoeren. Bruggen bij Rabbinge en Den Huizen en Den Kaat werden vervangen. Bij twee stuwen werden vispassages aangelegd. Foto's: hetreestdal.nl

<https://hetreestdal.nl> (Zoek op een onderwerp)

Knijpstuwen; o.a. bij Den Kaat

Men spreekt in kringen van waterbeheerders ook wel over knijpconstructies. Het gaat hier om twee puntdeuren achter een brug die onder normale omstandigheden open staan. Bij extreme regenval gaan de deuren dicht. De locaties zijn Den Kaat, Rabbinge en Vledders (ter hoogte van IJhorst).

Bruggen over rivier de Reest

Tegenwoordig heeft het beschermde natuurgebied rond het grensriviertje de Reest een heel ander aanzicht gekregen. Zo ook de 'herstelde' bruggen over het grensriviertje de Reest. Foto: herstelde Reestbrug in Den Huizen. Meer weten over de 37 Reestbruggetjes? Open de link.

<https://bruggenstichting.nl/126-bruggen/bruggen-september-2017/686-bruggen-over-grens-rivier-de-reest> (Bruggen over rivier de Reest)

Holtberg en graanakkers

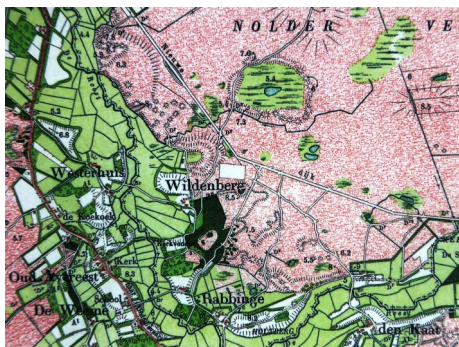
Boomkikker

Hier op de Holtberg in Rabbinge bevindt zich in de poeltjes de enige overgebleven populatie van boomkikkers in Drenthe (foto). Kun je deze kleine kikkertjes in het ruwe struikgewas (braamranken) spotten? Horen zeker, op een warme, zoele zomeravond.

Graanakkers met veldbloemen

Om het oude cultuurlandschap langs het grensriviertje de Reest terug te krijgen, besloot Het Drentse Landschap om ouderwetse graanakkertjes (met in zomer korenbloemen) aan te leggen. De haver en rogge wordt gebruikt als veevoer op het eigen boerenbedrijf, de beheerboerderij in het Reestdal.

'Holtberg' op topokaart

Het waardevolle cultuurlandschap, gevormd door kleine akkers op de oeverwallen, mooie houtwalletjes en hakhoutbosjes, bewaren een herinnering aan de Middeleeuwen. De naam 'Holtberg' betekent 'Houtberg'. Deze plaatselijke 'berg' valt op door zijn bijzondere ligging. Topokaart 1905. Klik op de link.

<https://www.topotijdreis.nl/> (Topotijdreis van 200 jaar)

Bruggetje van Bartje

Over de Reest

Het kronkelige riviertje De Reest vormt over enkele tientallen kilometers de grens tussen Overijssel en Drenthe. Niet alleen heeft het Reestdal haar naam aan de veenbeek te danken, maar ook het kleinschalige landschap in deze regio met de oogstrelende natuur. Lees ook het infopaneel Kerkenpad 2000.

Bartje en de bok

Het bruggetje hier over De Reest wordt ook wel het bruggetje van Bartje genoemd. In de vroegere TV serie Bartje probeerde het ondeugende jongetje hier een eigenwijze bok de brug te laten oversteken. Het was de slotscene van de film. Hierna trok Bartje samen met zijn bok de wijde wereld in!

<https://www.youtube.com/watch?v=Bi35Ph3Geyc> (Bekijk de film van Bartje)

Reestdal: erfgoed 'bruggen'

Landschap Overijssel: onze omgeving zit barstensvol elementen die onze voorouders er in hebben 'gezet'. In elke regio weer wat anders, omdat je een veengebied nu eenmaal niet op dezelfde manier kunt inrichten als een zandgebied. Zo kreeg elke streek z'n eigen gezicht, zoals 'bruggetjes'.

<https://landschapoverijssel.nl/erfgoed/bruggetjes> (Erfgoed 'bruggetjes' (link))

19

Spookmeer, een veenplas

Witte wieven..

Hier zie je een veenplas die door de mensen uit de buurt 'het Spookmeer' wordt genoemd. Het oude verhaal wil dat je er 's nachts de kans loopt een spookachtige gedaante uit het water te zien verrijzen die je met zijn knekelhand naar de diepten van het meer probeert te lokken.

Turf

De plas is waarschijnlijk ontstaan doordat water in de diep uitgestoven laagte bleef staan. Het veen dat in het ondiepe water ontstond, is door minder bijgelovige lieden als turf uit het Spookmeer gestoken.

<https://www.terugindrenthe.nl/tijdlijnen/rand-van-drenthe/> (Turfwinning in Drenthe)

Goed kijken

Meestal ligt het spookmeertje er heel rustig bij. Als je goed kijkt (en even blijft kijken, want hij duikt regelmatig onder) zie je hier de dodaar - een klein familielid van de fuut die zijn naam dankt aan zijn pluizige kontje.

<https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/dodaars> (Over de dodaar)

Meeuwenveen

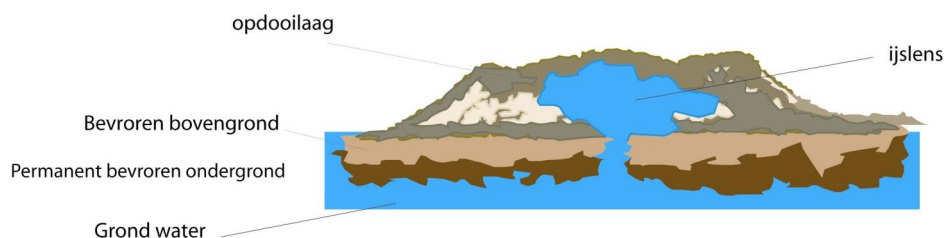

Kokmeeuwen en planten

Het Meeuwenveen is een groot ven (een zogenoemde 'pingoruïne') met een duidelijke ringwal die gedeeltelijk is afgegraven. Vroeger huisde in het ven een grote kolonie kokmeeuwen waaraan het zijn naam te danken heeft. In het ven groeit veel slangenwortel, dat behoort tot de aronskelkfamilie.

<https://wilde-planten.nl/slangenwortel.htm> (Lees meer...)

Pingoruïne

Een pingo is een heuvel tot zo'n 60 meter hoog, ontstaan doordat ondergronds ijs circa 100.000 jaar terug de bodem heeft opgedrukt. Als het ijs smelt ontstaat een 'pingoruïne', die de vorm van een krater heeft. Het Meeuwenveen is zo'n pingoruïne.

<https://www.geheugenvandrenthe.nl/pingoruïne> (Het ontstaan van een pingo)

Top Takkenhoogte

Top Takkenhoogte

Op de top van Kijkheuvel Takkenhoogte word je beloond met een prachtig uitzicht over het natuurgebied Takkenhoogte / Meeuwenveen. Zo kun je de zwaluwwand zien als je naar rechts kijkt richting het woonhuis.

De grazers op de Takkenhoogte

Stichting Het Drentse Landschap zet voor het beheer van grote natuurgebieden grazers in, waaronder Schotse Hooglanders. Tijdens een rondwandeling in de zomermaanden, kun je ze ontmoeten op de Takkenhoogte. Houd voldoende afstand, vooral als ze kleine kalfjes hebben.

<http://www.drentslandschap.nl/natuurgebied/takkenhoogte> (Natuurbeheer Drents Landschap)

De naam Takkenhoogte

Op het informatiebord bij parkeerplaats Takkenhoogte lees je alles over deze omgeving. Zo ook over de naam 'Takkenhoogte', één van de vele 'mysteries' van het Reestdal. Benieuwd naar de andere mysteries? Open de link en...

https://www.cultureeldewolden.nl/het-verhaal-van-de-wolden/verhalen-uit-de-wolden/803430_de-juffers-van-dickninge (Lees snel

verder...)

Natuurreservaat Wildenberg

Geschiedenis Wildenberg

Je waant je even terug in de middeleeuwen; Wildenberg bevat nog een stuk onontgonnen heideveld. Restanten van het grotere heidegebied treffen we hier en daar in het bos aan in de vorm van stukjes heideveld en resten van zandverstuivingen met jeneverbesstruiken. Natuurbeheer: Het Drentse Landschap.

<https://www.drentslandschap.nl/wp-content/uploads/2015/09/Wildenberg-Reestdal.pdf>
(Wildenberg, Drents Landschap)

Wildenberg 'toen'

Het heideterrein is een van de weinige gebieden die ons herinneren aan de uitgestrekte velden aan de rand van het Reestdal waar Drentse boeren in de middeleeuwen het oog op lieten vallen om het land te ontginnen. Met recht een oogstrelende omgeving.

Wildenberg 'nu'

Het huidige natuurgebied wordt met behulp van een kudde Schoonebeker heideschapen natuurlijk beheerd. Heel mooi op de hei zijn de solitair staande eikenbomen die in de vrije ruimte breed konden uitgroeien. Zo'n zogeheten 'Wodaneik' herinnert aan 'toen'. Het is één van de vele 'groene' monumenten.

23

Boerderij De Wildenberg

Boerderij 'De Wildenberg'

Al halverwege de veertiende eeuw wordt in de archieven van het klooster van Dickninge (De Wijk) melding gemaakt van 'De Wijldenbarghen', oftewel de woeste berg. Van oudsher werden vanuit de boerderijen in het gebied Wildenberg-Rabbinge de eenmansessen of kampen bewerkt.

Verbouwingen

Boerderij De Wildenberg kent een roerige geschiedenis met een groot aantal verbouwingen. Je kunt je misschien niet voorstellen dat hier in de tweede helft van de 20e eeuw grote mestsilo's waren en een loopstal voor honderden koeien.

Restauratie

Inmiddels is de boerderij mooi gerestaureerd en ontdaan van alle moderne bedrijfsgebouwen. De hoeve ademt nu weer de sfeer van de Reestlanden van een eeuw geleden. Het Drentse Landschap heeft de boerderij De Wildenberg in de jaren negentig aangekocht, het is nu een erfgoedlogies.

<https://www.dewildenberg.nl/> (Geschiedenis 'De Wildenberg')

Teken van welvaart

Beuken- en kastanjabomen in de voortuin vormden een teken van welvaart, maar boden ook de nodige beschutting tijdens een warme zomerdag; het bladerdak van de bomen vormt een natuurlijke parasol.

Grensrivier de Reest

Grensrivier de Reest

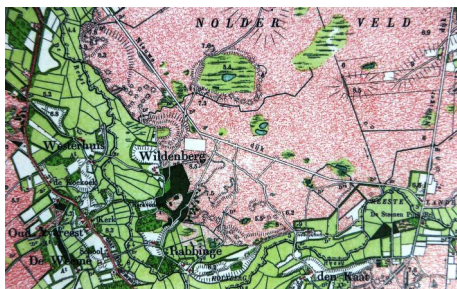
Veenbeek de Reest, een typische laaglandbeek, kent een grillig verloop en heeft nog grotendeels zijn oorspronkelijke vorm. Het vormt 35 kilometer de sterk meanderende grens tussen Overijssel en Drenthe. Het veen en ijzeroer kleurt het water roodbruin.

<https://vimeo.com/54238242> (Impressie 'Idyllisch Reestdal')

Het verloop van de Reest

Riviertje de Reest kent een verval van circa 5 meter tussen de oorsprong De Tippe (ten oosten van Dedemsvaart) tot aan het eindpunt Wilhelminapark in Meppel. Het begint als een smalle boerensloot, en eindigt als kanaal.

<http://hetreestdal.nl/?p=57> (Grensriviertje Reest (link))

Middeleeuwen en Nu

Ver voor de middeleeuwen waren het ondoordringbare, moerassige woeste gronden rond de Wildenberg. Ook nu kan het behoorlijk zompig zijn op de aangrenzende hooilanden langs het hoger gelegen pad. Boeren vestigden zich daarom op de hoge zandkoppes om de voeten droog te houden.

<https://www.geologievannederland.nl/landschap/landschappen/veenlandschap> (Geologie

veenlandschap (link))

Boerderijmonument Het Reestdal

Boerderijmonument Het Reestdal

'Het Reestdal' staat als naam boven de grote schuurdeur (baander) en is een gemeentelijk monument. Deze boerderij heeft eeuwen dienst gestaan als het erve 'den Westerhuis'. Nu, met een terugblik naar 1439, staan op dezelfde plek in buurtschap Den Westerhuis nog altijd drie boerderijen.

Aan de achterkant van boerderij 'Het Reestdal' bevindt zich, naast een oude kapschuur, ook de zogeheten 'baander'. Deze grote, hoge dubbele deur heeft toegang tot de bedrijfsruimte van de boerderij en zorgde ervoor dat de boer met paard en wagen het hooi kon laden en lossen.

Uilenbord

Diverse boerderijen in het Reestdal zijn in het bezit van een zogeheten 'uilenbord'. Dit is een klein driehoekje onder de nok, dat open is. Door dit 'gat' kunnen uilen de boerderij binnen en zich hier nestelen, met als tegenprestatie dat zij muizen en ander ongedierte uit het graan zouden weren.

Betekenis van oude bomen in een eikengard rond de boerderijen in het

Reestdal wordt prachtig weergegeven in het verhaal 'De eik in het Reestdal' van de hist. ver. Avereest. Klik op de link.

<https://www.hvavereest.nl/lezen-kijken/oude-jaargangen/natuur/de-eik-in-het-reestdal/>
(Boerderijen en een eikengard)

Geschiedenis Reestkerk

Geschiedenis Reestkerk

De kerk van het buurtschap (gehucht, streekdorp) Avereest kent een lange geschiedenis. Het is in de 12e eeuw ontstaan op een hoge zandrug door ontginningen van de woeste gronden langs het grensriviertje de Reest. Tegenwoordig hoort het buurtschap Oud Avereest bij de gemeente Hardenberg. Foto's: HVA.

Boer en dominee

Rond 1800 stond er een klokkenstoel naast het houten kerkje. Het kwam in de 19e eeuw in verval en rond 1851 was er nieuwbouw op de huidige plek. De Reestkerk van nu kreeg in 1852 een torentje. Het kerkorgel kwam later, in 1866. De boer van De Weeme, nu De Wheem, was toen tevens de dominee.

De Reestkamer

In 2015 is de Reestkerk grondig gerestaureerd en uitgebreid met de Reestkamer. Nu functioneert het gebouw niet alleen als kerk, maar ook als cultureel centrum waar o.a. concerten worden gegeven. In de Reestkamer zijn (alleen op zondag) wisselende exposities te zien. Meer lezen, open de link.

<https://reestkerk.nl/> (Huidige Reestkerk)

Begraafplaats Oud Avereest

De oudste begraafplaats

In Oud Avereest vind je de oudste begraafplaats van de voormalige gemeente Avereest. In de 13e eeuw stond hier al een kerkje. De bewoners uit de omgeving werden bij de kerk begraven. Achter het smeedijzeren hek, op het hoogste gedeelte, stond de destijds houten kerk.

Militair Erehof Oud Avereest

Aan de Meppelerweg vind je het informatiebord over Militair Erehof Oud Avereest (NB loop er naartoe via het smeedijzeren hek). Achter het hek stond vroeger een baarhuisje. Op de historische begraafplaats Achterveld is die nog te zien.

Boerderij De Wheem - toen & nu

Boerderij De Weeme - toen

Vroeger, toen monniken het kerkje in Oud Avereest stichtten, kreeg de pastoor een boerderij met grond erbij. Dit erf werd 'De Weeme' genoemd. In de 18e/19e eeuw was 'De Weeme' in gebruik als boerderij en herberg. Op zondag werden hier na kerktijd de laatste nieuwtjes en volksverhalen uitgewisseld.

Boerderij De Wheem - nu

De Wheem is tegenwoordig ingericht als bezoekerscentrum van Landschap Overijssel. Het is een zogenaamd 'hallenhuis'; een historisch boerderijtype met een langgestrekt, driebeukig gebouw met de deel in het midden en stallen aan weerszijden.

Typisch voor het hallenhuis is het ankerbalkgebint (dikke balken). De boerderijen waren ooit allemaal met stro of riet gedekt en hadden lemen vakwerkwanden. Meer informatie, open de link.

<https://hetreestdal.nl/?p=102> (Boerderijen van het Reestdal)

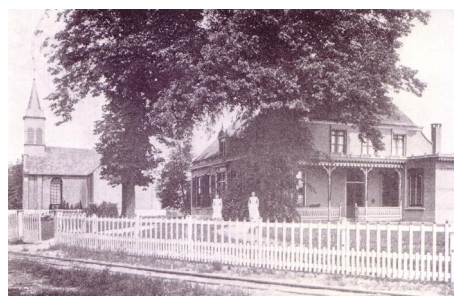

Wat betekent een 'Levensboom'?

Heb je al de 'Levensboom' boven de voordeuren in het buurtschap Oud Avereest gezien? Deze witte boom, gemaakt van gietijzer, heeft een symbolische functie. Met zijn wortels in de bodem en takken gericht naar boven, kan hij worden gezien als een verbinding tussen hemel en aarde; het geeft geluk.

Rijksmonument

Vroeger stonden hier twee boerderijen naast elkaar, tegenover de kerk en de pastorie. De Wheem (nr 22) is nu een rijksmonument. Voor zover bekend is deze boerderij bewoond geweest door een boerengezin tot 1967. Het pand naast de kerk was al die tijd pastorie.

<https://www.hvavereest.nl/lezen-kijken/geschiedenis/> (Geschiedenis Oud Avereest)

Bezoekerscentrum De Wheem

Bezoekerscentrum De Wheem

Bezoekerscentrum De Wheem van Landschap Overijssel is een goed begin- of eindpunt van een middagje Reestdal. In de fraaie boerderij vind je een winkel en je kunt er terecht voor een kopje koffie met krentewegge.

Speelnatuur

Kinderen kunnen zich vermaken met het spannende Speelnatuurpad dat start achter het bezoekerscentrum. Ook worden er regelmatig leuke en interessante activiteiten in het landschap georganiseerd voor jong en oud!

<http://www.landschapoverijssel.nl/bezoekerscentrum-de-wheem2> (openingstijden De Wheem)

Wandel- en fietsroutes

De Wheem is een Toeristisch Overstap Punt (TOP); een vertrekpunt voor wandel- en fietsroutes door het Reestdal. Naast de wandelingen van wandelnetwerk Vechtdal, kun je vanaf hier verschillende routes via de app van Landschap Overijssel volgen. Alle routes (ook speurroutes!) vind je via:

<https://www.landschapoverijssel.nl> (routes Landschap Overijssel)

Boerderijen en schooltje

Boerderijen in Oud Avereest

Als je vanaf het fietspad naar de boerderij op Oud Avereest 1 kijkt, zie je o.a. een gebruikerstuin, een levensboom boven de voordeur, een bakhuisje en een boerin die 'onder de pannen' zit. Het grote verschil met de andere boerderijen in Oud Avereest is dat deze boerderij (foto) een siergevel heeft.

Bakhuisje naast de boerderij

Sommige boerderijen hebben een klein stenen schuurtje, een zogeheten bakhuisje (foto). Wanneer er brandhout nodig was om in zo'n bakhuisje de oven op te stoken (voor o.a. brood en koeken bakken), tja, dan moest de boer een (beuken)boom kappen en daarna het hout drogen. Dus werk aan de winkel.

Schooltje Oud Avereest

De school van Oud-Avereest was tot in de 19e eeuw de enige school van Avereest. Haar geschiedenis is nauw verbonden met die van de naburige kerk; de huidige Reestkerk. Tot aan de Franse Revolutie was het geven van onderwijs in de Nederlanden een taak van de kerk.

<http://www.wernertenkate.nl/de-reest-een-grens-die-bindt/42-2/> (Lees meer over het

schooltje)

Beheerboerderij De Uilenburcht

Wat is een Potstal?

Je mag het boeren erf op om de potstal Beheerboerderij de Uilenburcht in buur(t)schap Rabbinge te bekijken. Staat het weidevee op stal (wintermaanden), ga niet te dichtbij staan! De Limousinrunders worden ingezet bij het beheer van de natuurgebieden. 's Zomers graast het vee op de wei-/hooilanden.

<http://hetreestdal.nl/?p=7841>
(Kringlooplandbouw (open link))

Kringloop van de natuur...

In de winter staan de koeien in de potstal en potten, tezamen met stro en koeienpoep, stalmest op. Die mest wordt, nadat Limousinrunderen in de wei gaan, verdeeld over de essen waarop graan wordt verbouwd. Het graan wordt in de winter, samen met hooi afkomstig van de beekdalen, gevoerd aan het vee.

Grensoversteek Den Huizen

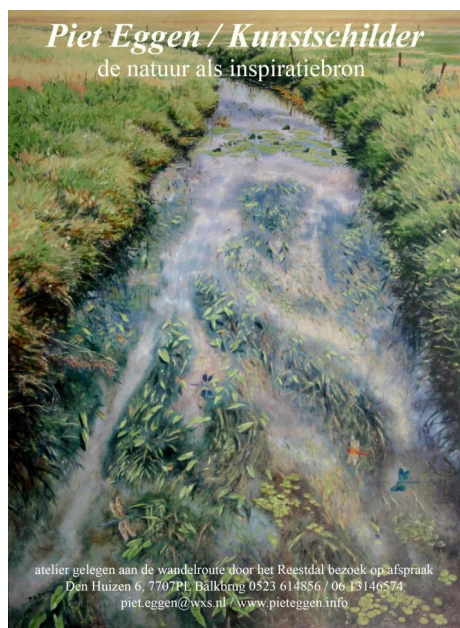
Middenloop van de Reest

Zonder twijfel zijn Rabbinge en De Wildenberg de best bewaard gebleven delen van de middenloop van de Reest. Beide terreinen zijn eigendom van Het Drentse Landschap. De Wildenberg is een mooi voorbeeld van een eenmans-es. Soms groeide zo'n esje uit tot een piepklein gehucht, zoals Rabbinge.

Pachtboerderijen Den Huizen

Al gaande langs de Reest tot aan de brug, heb je zicht op twee prachtige pachtboerderijen van het Landschap Overijssel in buurtschap Den Huizen. Dit schijnt een van de oudste buurtschappen te zijn in het Reestdal.

Illustrator Piet Eggen

Natuurschilder Piet Eggen heeft zicht op de Reest vanuit zijn atelier. Als illustrator is hij gespecialiseerd in 'de wereld van het kleine in de natuur', planten, vissen, insecten, reptielen et cetera. Het Reestdal is een voortdurende bron van inspiratie voor zijn werk.

Buurtschap Den Huizen

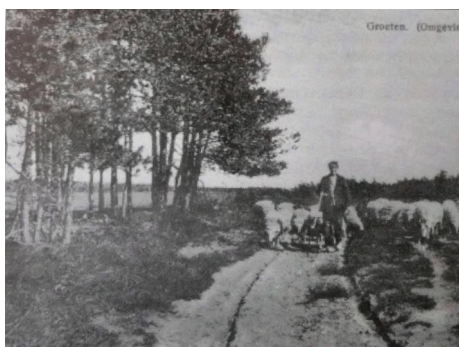
Buurtschap Den Huizen

Den Huizen dateert uit de twaalfde eeuw. In deze tijd leefden mensen en vee nauw samen onder één groot dak. Boeren vestigden zich hier op de hogere gelegen dekzandruggen aan de randen van het beekdal en vormden toen kleine, agrarische gemeenschappen; een buur(t)schap. (Archiefphoto; HVA.)

<https://www.hvavereest.nl/lezen-kijken/oude-jaargangen/straten-wegen-wijken/oude-landwegen/> (Historie oude landwegen)

Historie Schapenstreek

Betekenis 'Schapenstreek'

Het brede zandpad was vroeger, komende vanaf buurtschap Den Huizen, een belangrijk verbindingspad voor de schaapsherder. Het gaat hier om een zogenaamde schapendrift of schapenstreek. Over dit pad dreef de schaapherder zijn kudde naar de heide Westerhuizingerveld.

Oude landwegen Avereest

De schapendrift was één van de vele oude landwegen in en rond Avereest en diende voornamelijk als verbinding tussen de boerderijen en gebruiksgonden. Dit zandpad laat nog iets van toen zien: aan weerszijden zie je nog gedeeltelijk de hoge aarden wal die de schapen op het rechte pad moest houden.

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Schaapherder>
(Hoeden van schapen (link))

Brasserie,camping,B&B Si-Es-An

Brasserie De Boerderij: voor koffie, thee, lunch of diner (streekproducten Reestdal) op het terrein van camping Si-Es-An in Balkbrug. Naast kamperen of het huren van een chalet is er ook een mogelijkheid tot B&B met hotelfunctie.

<http://www.brasserie-de-boerderij.nl/> (Brasserie de Boerderij)

Routes Landschap Overijssel

Start je vanaf camping Si-Es-An met één van de (app) rondwandelingen of fietstochten van Landschap Overijssel? Verlaat dan het campingterrein en begin een route bij dit bord (foto) bij wandelkeuzepunt A25 aan De Haar 7.

<https://landschapoverijssel.nl/eropuit/routes> (Routes Landschap Overijssel)

